

Ewa Chomać-Pierzecka

ORCID: 0000-0001-6381-1853
Akademia im. Jakuba z Paradyża
w Gorzowie Wielkopolskim

Wartość jako kategoria ekonomiczna w świetle wielowymiarowości pojęcia „wartość”

Streszczenie

Niejednoznaczność wypowiedzi skutkować może błędnym rozumieniem treści i nieprawidłowymi rozstrzygnięciami dokonywanymi na ich podstawie. W języku polskim operuje się szeregiem pojęć o niejednoznacznym wymiarze znaczeniowym, kreślących poziom komplikacji interpretacji i oceny przekazywanych treści. Jednym z pojęć zaliczanych do przedmiotowej kategorii jest „wartość” – termin wykorzystywany powszechnie w życiu codziennym, jak również niezwykle szeroko w sferze nauk o przedsiębiorstwie. Wymiar uchwytywania wartości kreśli istotę tego określenia, stanowiącą podstawę odniesienia w mechanizmach jej ustalania. Powyższe przyjmuje szczególne znaczenie w procesach ekonomicznych, gdzie model wartościowania (wyceny) wyrasta wprost z istoty przedmiotu odniesienia i celu pomiaru, identyfikację których determinuje treść ekonomicznego wymiaru rozpatrywanej „wartości”.

Wartość ekonomiczna – podobnie jak wartość w ujęciu ogólnym, jest kategorią złożoną. Zgłębianie treści tego pojęcia kreuje podstawy uchwytywania i pomiaru szeroko pojętej wartości (zasobów, pracy, przedsiębiorstwa), stąd „wartość” – w tym w szczególności „wartość ekonomiczną” uznać należy za kategorię ważną z punktu widzenia poprawności przebiegu, a następnie analizy prowadzonych procesów ekonomicznych. Problematyka definiowania pojęcia „wartości” zainspirowała autorkę do skreślenia niniejszego artykułu. Zasadniczym celem niniejszego opracowania jest zgłębienie znaczenia pojęcia „wartości” w świetle jego wieloznaczności, ze szczególnym uwzględnieniem ekonomicznego wymiaru jego rozpatrywania.

Opracowanie oparto na przeglądzie i krytycznej ocenie dostępnej literatury i opracowań, wraz z wnioskowaniem.

Słowa kluczowe: wieloznaczność pojęć, wartość, wartość ekonomiczna, wartość przedsiębiorstwa

Wprowadzenie

Język polski obfituje w pojęcia mające więcej niż jedno znaczenie, wpływające na poziom trudności procesu interpretacji wypowiedzi. Wieloznaczność, o której mowa, z jednej strony może stanowić źródło nieporozumień językowych, z drugiej jednak strony, jednoznaczne zastosowanie nieostrego pojęcia może stanowić nośnik

zrozumiałej informacji¹. Można zatem wnioskować, że zarówno kontekst wypowiedzi może wypierać niejednoznaczność komunikatu w jego ocenie przez odbiorców informacji, jak i wieloznaczność wyrazów może kreślić potencjał wielopłaszczyznowości ich stosowania, wzmacniając skuteczność procesów przekazywania informacji.

Jednym z pojęć o charakterze wieloznacznym jest „wartość”. Klasyfikowana jako zasadnicza kategoria aksjologii oznacza coś cennego, wiążanego z cechą rzeczy, wzbudzającą emocje wywołane głównie chęcią posiadania². Termin ten wyrasta z ogólnej teorii wartości, zgłębianej na przestrzeni wieków przez czołowych filozofów – od starożytności po filozoficzną myśl współczesną, zasadzającą się na wielopłaszczyznowych rozważaniach w obszarach³:

- a) istoty wartości, wyrastającej z etycznych wymiarów koncepcji dobra,
- b) natury wartości, wskazując na to, co dobre czy cenne,
- c) źródeł wartości i modeli jej kreacji,
- d) klasyfikacji ujęć wartości,
- e) hierarchizacji wartości,
- f) ustaleń statusu oraz układu relacji w sferze wartości,
- g) zasad i metod ustalania wartości
- h) analiz zmienności wartości w czasie.

Szczegółowy wymiar teorii wartości ujawnia natomiast związek analizowanego pojęcia z szeregiem dyscyplin naukowych, poprzez zgłębianie wartości moralnych, poznawczych, religijnych, estetycznych czy ekonomicznych⁴. „Wartość” to zatem złożone pojęcie, które odnosić się może do podnoszonych przez Anitę Złocką wymiarów:

- a) „natury i kultury,
- b) rzeczy i osób,
- c) osobistych i społecznych,
- d) ostatecznych i instrumentalnych,
- e) materialnych i duchowych,
- f) pozytywnych i negatywnych”⁵.

Bez względu na pryzmat i dziedzinę rozpatrywania wartości, stanowi ona ważne zagadnienie, warte pogłębionego rozpoznania.

---

¹ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/wieloznaczynosc;3995836.html> [dostęp: 17.05.2021].
https://pl.wikipedia.org/wiki/Wypowiedzi_wieloznaczne [dostęp: 17.05.2021].

² <https://mfiles.pl/pl/index.php/Warto%C5%9B%C4%87> [dostęp: 18.05.2021].

³ A. Sagan, *Wartość dla klienta w układach rynkowych. Aspekty metodologiczne*, Kraków 2011, s. 8.

⁴ <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/aksjologia;3866999.html> [dostęp: 19.05.2021].

⁵ A. Złocka, *Czym jest wartość i jaką pełni rolę w życiu człowieka?*, „Publikacje edukacyjne” 2005/2006, nr 2142, online: <http://www.publikacje.edu.pl/publikacje.php?nr=2142> [dostęp: 18.05.2021].

Szczególnie ważny problem badawczy wyrasta na tle definiowania wartości w obszarze nauk ekonomicznych, gdzie wpływ subiektywnych uwarunkowań jej rozumienia kształtuje stopień obiektywności oraz jednoznaczności jej ustaleń⁶. Proces ten bowiem modelowany jest pod wpływem impulsów teoretycznego wymiaru uchwytywania wartości – determinowanego wpływem rozważań z szeregu dziedzin oraz praktyką subiektywnej oceny wartości, dokonywaną przez odbiorców procesów gospodarczych⁷. Ostatecznie bowiem dobro jest tyle warte, ile zechce zapłacić za nie odbiorca.

Wartość z perspektywy klienta w dużej mierze kształtują uczucia i emocje modelowane pod wpływem impulsów estetycznych, poznawczych, ekonomicznych i in. Indywidualizm postrzegania wartości kreśli zatem szerokie spektrum badawcze związane z wymiarem dążeń gospodarczych w sferze wypełniania potrzeb i oczekiwań społecznych. Działania te dają podstawy definiowania wartości dla potrzeb jej ustalania w procesach ekonomicznych. Model wartościowania odnosi się bowiem wprost do istoty przedmiotu odniesienia i celu pomiaru, co precyzuje treść ekonomicznego wymiaru rozpatrywanej „wartości”.

1. Problem definiowania wartości

„Wartość” to niezwykle złożone, pojemne pojęcie. W myśl zaprezentowanych we wstępie niniejszego artykułu rozważań, istota tego terminu wyrasta z trzech wymiarów znaczeniowych⁸:

- a) idei o istotnym wymiarze społecznym,
- b) orientacji na zaspokajanie potrzeb w odpowiedzi na nie,
- c) cenności materii, wymiarującej cel dążeń.

Cenność materii – jej wymiar ekonomiczny, to zasadniczy kontekst definiowania wartości. Wiąże się on z procesem wartościowania, umożliwiającym uchwycenie i wyraz przedmiotu odniesienia w ujęciu pieniężnym, umożliwiając funkcjonowanie rynku w oparciu o wymianę. Powyższe odnosi się do zróżnicowanych ujęć i technik wartościowania, a także uwarunkowań kształtujących proces wyceny, wpływając na pojemność pojęcia wartość. Uwarunkowania te kreują m.in.:⁹

- a) cechy materii (rzadkość zasobów, unikatowość oferty, wyróżniająca użyteczność dóbr),

⁶ H. Lewicka, *Wartość jako kluczowe pojęcie w dziedzinie nauk ekonomicznych*, „Społeczeństwo i ekonomia” 2014, nr 2(2), s. 65.

⁷ Ibidem.

⁸ M. Gołaszewska, *Fascynacja złem, Eseje z teorii wartości*, Warszawa 1994, s. 26.

⁹ E. Chomać-Pierzecka, *Kapitał wiedzy w kształtowaniu wartości współczesnych przedsiębiorstw*, Gorzów Wielkopolski 2020, s. 5-6.

- b) parametry procesu wyceny (zakres przestrzenny pomiaru, czas oszacowania, in.),
- c) metody pomiaru,
- d) oddziaływanie czynników (endogenicznych, egzogenicznych) na proces wyceny,
- e) in.

Układ uwarunkowań procesu wartościowania modeluje tło rozpatrywania wartości, jako kategorii ekonomicznej. W tym wymiarze wyraża ona empiryczną cechę przedmiotu pomiaru – obiektywną, mierzalną i możliwą do zweryfikowania – ustalaną z zastosowaniem odpowiednio dobranych technik¹⁰. W procesie oceny zjawisk gospodarczych wartościowanie z zasady odwołuje się do materii zasilającej procesy gospodarcze (układ zasobów) oraz do ustaleń efektów na działalności (wynik). Powyższe mocuje kluczowe znaczenie kategorii wartości w dziedzinie nauk ekonomicznych.

2. Istota wartości jako kategorii ekonomicznej

Kazimierz Fedorowicz i Jacek Fedorowicz akcentują fakt, że „pojęcia związane z kategorią wartości ekonomicznej ulegały zmianom, wraz z historią kształtowania się myśli ekonomicznej”¹¹. Według wyżej wymienionych autorów, kategorię tę – w ujęciu historycznym, odnosić można zarówno do wartości rzeczy bądź usług, wartości pracy lub innej aktywności czy nakładu¹². Zdaniem Andrzeja Jakiego, źródeł wartości rozpatrywanej w wymiarze ekonomicznym, upatrywać można w teorii „wartości opartej na stosunku wymiennym”¹³, której istota zasadza się na istnieniu określonej wartości dobra, której jest ono nośnikiem, i skłonności potencjału nabywców do wejścia w jego posiadanie – w zamian za inną wartość (wartość wymienną). W myśl powyższego, pryzmat wartości przyświeca procesom tworzenia i wymiany dóbr, w obszarze których wartość jest kształtowana¹⁴. Podpierając zaprezentowaną teorię układem relacji w mechanizmie podaży – popytu na dobro, ujawnia się aspekt rynkowej wartości dobra, pomiar której daje z kolei podstawy procesu ekwiwalentnej wymiany dóbr,

---

¹⁰ H. Lewicka, *Wartość...*, op. cit., s. 66-67.

¹¹ K. Fiedorowicz, J. Fiedorowicz, *Kształtowanie się kategorii wartości ekonomicznej*, „Administracja i Zarządzanie. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach” 2012, nr 95, s. 148.

¹² Ibidem.

¹³ A. Jaki, *Wycena przedsiębiorstwa. Przesłanki, procedury, metody*, Kraków 2006, s. 20.

¹⁴ B. Nadolna, *Wpływ koncepcji wartości na pomiar wartości ekonomicznej w rachunkowości*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2011, nr 32 (625), s. 169.

gdzie pieniądź stanowi uniwersalny instrument pośrednictwa wymiany¹⁵. Rynkowa wartość dobra determinowana jest z kolei m. in. skalą dostępności dobra i wysiłkiem związanym z jego oferowaniem (zespół nakładów), co w przypadku dóbr rzadkich lub dóbr o uzasadnionym – skomplikowanym bądź silnie nakładochłonnym procesie wytwórczym, istotnie wzmacnia wartość, wyrażaną i mierzoną w pieniądzu (wartość ekonomiczną)¹⁶. Powyższe nadto zestawień należy z aspektami podnoszonymi przez Adama Smitha i Davida Ricardo – podając za A. Jakim¹⁷, tj. wątkiem użyteczności dobra, kreującym jego wartość użytkową – rozpatrywaną pod kryterium rezultatów oczekiwanych w związku z nabyciem dobra, oraz aktualnością wartości w czasie – (relatywizm wartości), mocującą subiektywny wymiar oszacowania tego parametru. Istota wartości wyrasta zatem na tle złożoności cech dobra i procesów związanych z jego kreacją, przy czym wartość ekonomiczna to dopiero korzyść wygenerowana w związku z nabyciem dobra, liczona jako nadwyżka w relacji nakład – efekt (rezultat finansowy nabywcy). Określanie wartości na płaszczyźnie ekonomicznej stanowi nieustanny proces poszukiwań, stąd należy zgodzić się ze stanowiskiem K. Fedorowicza i J. Fedorowicza, że „kategoria ta nie jest kategorią niezmienną”¹⁸. Tabela 1. prezentuje ewolucję rozpatrywania wartości jako kategorii ekonomicznej.

Tabela 1. Ewolucja określania pojęcia wartości, jako kategorii ekonomicznej

OKRES	GŁÓWNY TWÓRCA	UJĘCIE	
		WARTOŚCI JAKO KATEGORII EKONOMICZNEJ	
OPIS			
Starożytność	Arystoteles	Wartość sprawiedliwa	Wartość uzgodniona pomiędzy sprzedającym i nabywcą.
Okres patrystyczny	Ojcowie Kościoła	Wartość prywatna, wartość wspólna	Wartość prywatna (dobra prywatne), wartość wspólna (dobra wspólne) i moralny aspekt ograniczonego posiadania dóbr prywatnych, przez pryzmat wspólnych cech dóbr prywatnych i wspólnych
Średniowiecze	Św. Tomasz z Akwinu	Wartość wymiany – wartość sprawiedliwa	Ekwiwalentność wymiany – wymiana sprawiedliwa oparta o sprawiedliwą cenę wyrażaną w pieniądzu, uwzględniającą składniki niezbędne do ustalenia wartości dobra (nakłady, ryzyko, składniki niematerialne wartości)
Merkantylizm	N. Barbon	Wartość jako użyteczność	Wartość dobra wynika z walorów jego użyteczności na rzecz nabywcy. Największa użyteczność ulokowana jest w pieniądzu
Fizjokratyzm	F. Quesnay	Wartość użytkowa, Wartość sprzedażna	Wartość wyrastająca z pracy produkcyjnej na ziemi: wartość użytkowa odpowiadać winna wartości sprzedażnej, wyrażonej w cenie, celem działania winno być podnoszenie wartości dobra, w celu ustanawiania dobrej ceny
	A.R.J. Turgot	Wartość jako źródło bogactwa	Źródłem wartości (produktu rolnego) jest nadwyżka pracy włożonej w produkt

¹⁵ A. Jaki, *Wycena...*, op. cit., s. 20.

¹⁶ K. Fiedorowicz, J. Fiedorowicz, *Kształtowanie...*, op. cit., s. 148.

¹⁷ A. Jaki, *Wycena...*, op. cit., s. 20-23.

¹⁸ K. Fiedorowicz, J. Fiedorowicz, *Kształtowanie...*, op. cit., s. 148.

Klasycyzm	A. Smith	Wartość naturalna, Wartość wymienna, Wartość użytkowa	Wartość kształtowana jest pod wpływem relacji podaż – popyt; stanowi pochodną racjonalnego zachowania uczestników rynku. Miarę wartości stanowi praca człowieka
	D. Ricardo	Wartość skorelowana z czasem. Wartość wymienna pracy; wartość użytkowa pracy.	Wartość dobra w czasie kreuje wartość użytkowa pracy Popyt i podaż na rynku pracy kreśli wartość użytkową
	F. Bastiat	Wartość reprodukcyjna	Wartość, rozpatrywana jako rynkowy układ wymiany, kreowana jest pod wpływem sił jej odtworzenia.
	J. B. Say	Wartość kreowana przez pracę produkcyjną	Praca produkcyjna tworzy wartość. Praca nieprodukcyjna nie przysparza wartości. Wartość wymienną tworzą koszty i użyteczność dobra
	J. S. Mill	Wartość dobra sprzężona z wartością pracy	Wzrost wartości pracy determinuje wzrost wartości dobra (wartościowanie pracy)
Marksizm		Dualizm wartości	Źródłem wartości dobra jest praca prywatna i abstrakcyjna, którą kreuje płaca i wartość dodatkowa, ukierunkowana na dawców kapitału (zysk kapitalisty)
Neoklasycyzm	C. Menger	Wartość subiektywna	Poziom wartości dobra wyznacza użytkownik. Subiektywne oceny odnoszą się do hierarchii ważności danego dobra, wyróżniając dobra o charakterze podstawowym – służącym do bezpośredniego zaspokajania potrzeb oraz dobra o charakterze uzupełniającym.
	A. Marshall	Wartość oparta o mechanizm rynkowy	Wartość dobra wyraża cena, kształtowana przez skalę nakładów na jego wytworzenie – w ścisłym odniesieniu do mechanizmu rynkowego, tj. popytu determinowanego praktyczną użytecznością dobra i jego podażą. Wzrost popytu modeluje wzrost ceny (wartości) dobra
	P. Saff	Wartość niezmienna	Wartość niezależna od parametrów opisujących cykl gospodarczy
Współczesność	C. E. Ayres	Wartość społeczna	Wartość dobra kreuje wartość cenowa i wartość przemysłowa – źródło wartości społecznej (dobrobytu społecznego)
	J. K. Galbraith	Wartość (społeczna) determinowana jakością życia	Wartość determinowana jakością życia wyrasta na tle podziału wypracowanego dochodu społecznego: - w procesie wytwarzania (kapitał, udział pracy), - w procesie podziału wynikającego z potrzeb społecznych. W wyniku powyższego zacierane są różnice w wartości dóbr, czyniąc je bardziej dostępnymi, poprawiając jakość życia. Dostępność dobra kreuje jego wartość społeczną
	L. Hurwicz, E. S. Maskin, R. B. Myerson	Wartość niepewna	Wartość rynkowa dobra, wyrażona w jego cenie, kształtowana jest przy niepełnej informacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie: W. Stankiewicz, *Historia myśli ekonomicznej*, Warszawa 2007, s. 51-53, 383, K. Fiedorowicz, J. Fiedorowicz, *Kształtowanie się kategorii wartości ekonomicznej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach, Administracja i Zarządzanie” 2012, nr 95 s. 149-152, A. Jaki, *Wycena przedsiębiorstwa. Przesłanki, procedury, metody*, Kraków 2006, s. 20-23, B. Nadolna, *Wpływ koncepcji wartości na pomiar wartości ekonomicznej w rachunkowości*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2011, nr 32(625), s. 173-177.

Analiza procesu ewolucji określania kategorii wartości ujawnia złożoność natury tego pojęcia¹⁹ wyrastającego na tle szeregu źródeł i mechanizmów jego powstawania i rozpatrywania. Wśród szeregu poglądów zorientowanych na ten problem, w teorii ekonomii zafunkcjonowały trzy zasadnicze nurty rozpatrywania wartości²⁰:

- 1) przez pryzmat jej nośników ulokowanych w kosztach produkcji i podaży:
  - a) ujęcie klasyczne, obiektywne, reprezentowane przez:
    - Adama Smitha,
    - Davida Ricardo;
- 2) przez pryzmat jej nośników ulokowanych w użyteczności dóbr i popycie:
  - b) szkoła austriacka – subiektywna, reprezentowana przez:
    - Carla Mengera,
    - Williama Stanleya Jevonsa,
    - Leona Walrasa,
    - Friedricha von Wiesera;
- 3) przez pryzmat kombinacji wyżej zakreślonych parametrów i mechanizmów (podejście mieszane):
  - c) szkoła neoklasyczna, reprezentowana m. in. przez:
    - Alfreda Marshalla,
    - Johna Batesa Clarka.

Odnosząc się do stanowiska Mieczysława Łobockiego, że wartość „to wszystko, co uchodzi za ważne i cenne dla jednostki i społeczeństwa oraz jest godne pożądania (...)”²¹, przyjąć można formułę rozpatrywania wartości dobra jako „wypadkową zmagania” myślicieli w obszarze problematyki jej definiowania, ujmując wartość w trzech wymiarach:

- wartości wymiennej, kreślonej skalą ceny uzyskanej w procesie wymiany dóbr (transakcje kupna – sprzedaży) – z uwzględnieniem mechanizmów powodujących rynkiem (rynkowe zapotrzebowanie, zdolności i koszty wytwórcze, in.),
- wartości zindywidualizowanej, subiektywnej²² – rozpatrywanej przez użytkownika dobra pod kryterium zespołu cech (wartości), których dobro jest nośnikiem,
- wartości dodanej (elementu ceny dobra, kształtującego zysk sprzedającego).

¹⁹ B. Nadolna, *Wpływ...*, op. cit., s. 170.

²⁰ Ibidem, s. 172.

²¹ M. Łobocki, *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Warszawa 2009, s. 23.

²² L. Drenda, *Teoria wartości, wartość teorii*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2016, nr 259, s. 40.

Wyspecyfikowane elementy – wespół i w odpowiedniej proporcji kreują ekonomiczny wymiar wartości – pożądaney, użytecznej, możliwej do uchwycenia w pieniądzu. Powyższe, w oparciu o proces zaspokajania potrzeb uczestników rynku – uchwytywany w relacji pomiędzy popytem a podażą²³, wyzwala siłę napędową rynku. Zapotrzebowanie rynkowe na dobro, wzmacnia jego wartość (cenę), która z kolei stanowi źródło wypełniania oczekiwań dostawców (wartość dodana), napędzając do działania (mechanizm działania rynku). Wartość to zatem ulokowany w ofercie rynkowej, zobiektywizowany społeczny wymiar nakładów i oczekiwań, uchwytywany w wartości użytkowej, wymiennej i dodatkowej²⁴ (lub kosztowej²⁵), mocujący fundamentalne znaczenie kategorii wartości w dziedzinie nauk ekonomicznych²⁶. Stąd wartość ekonomiczną określa się jako²⁷:

- a) wartość bieżącą,
- b) wartość handlową,
- c) wartość rynkową,
- d) wartość użytkową.

Wartość tworzona jest więc przez zespół:

- a) nakładów w związku z dostarczeniem dobra na rynek, bez względu na ich rodzaj,
- b) efektów wiązanych:
  - z atrybutami dobra (wiązką wartości na rzecz kupującego),
  - z obrotem dobrem (nadwyżką wartości na rzecz sprzedającego),
  - z uwzględnieniem rynkowych czynników wpływu na ich wymiar.

Wartość jako kategorię ekonomiczną wiązać należy więc z ekonomicznymi rezultatami angażowania zasobów i środków w działanie (efektywność gospodarcza).

3. Ekonomiczny wymiar wartości przedsiębiorstwa

Wiąząc wartość z ekonomicznymi wynikami na działalności w związku z realizacją działań gospodarczych, układ relacji nakład – efekt staje się szczególnie wyraźny, a kategoria wartości przyjmuje niezwykle szerokie spektrum jej rozpatrywania. Przedsiębiorstwo to bowiem wyodrębniona ekonomicznie jednostka gospodarcza²⁸,

---

²³ B. Niedbała, *Controlling w przedsiębiorstwie zarządzanym przez projekty*, Kraków 2008, s. 247-248.

²⁴ *Podstawy zarządzania informacją*, red. J. Czekaj, Kraków 2012, s. 57.

²⁵ M. Dobija, *Rachunkowość zarządcza i controlling*, Warszawa 2008, s. 16-17.

²⁶ K. Fiedorowicz, J. Fiedorowicz, *Kształtowanie...*, op. cit., s. 153.

²⁷ B. Nadolna, *Wpływ...*, op. cit., s. 178.

²⁸ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Przedsi%C4%99biorstwo> [dostęp: 25.03.2021].

zasadzająca się na zorganizowanym systemie zasobów i procesów²⁹, ukierunkowana na produkcję dóbr lub świadczenie usług³⁰. Najogólniej zatem, wartość jednostki gospodarczej odczytuje się jako sumę realizowanych przez nią działań gospodarczych, stanowiących rynkową ofertę przedsiębiorstwa. Powyższy kontekst lokuje wartość w sumie korzyści dostarczanych jej odbiorcom, utożsamiając ten parametr ze zdolnością wypełniania oczekiwań w zapotrzebowanym wymiarze.

Inne podejście wiąże się ze skutecznością procesów translacji zasobów w efekt na działalności, kreowany w procesie obrotu dobrem (wysokość nawiązki i czas jej tworzenia). Ten aspekt przyjmuje szczególne znaczenie przy rozpatrywaniu przedsiębiorstwa jako, zdaniem A. Jakiego, „specyficznego dobra gospodarczego”³¹, stanowiącego przedmiot obrotu gospodarczego, bowiem – w myśl stanowiska Elżbiety Mączyńskiej i Leszka Pietrewicza, „wszystko jest na sprzedaż, w tym także przedsiębiorstwa”³². W tym kontekście analizuje się wydolność i skuteczność funkcjonowania jednostki, przez pryzmat potencjału składników jej majątku w zakresie generowania pożytków, w związku z działalnością³³. Ten aspekt rozpatrywania istoty wartości przedsiębiorstwa, najsilniej kreśli jej ekonomiczny wymiar, gdyż:

- a) wyrasta z użytkowego wymiaru wartości i zespołu korzyści z niego płynących,
- b) zasadza się na efektywnym gospodarowaniu jednostką, jako systemem zasobów i procesów,
- c) wyraża zdolność do kreacji finansowych korzyści na rzecz właścicieli³⁴.

Powyższe determinuje poziom wyceny przedsiębiorstwa, jako specyficznego i skomplikowanego dobra gospodarczego, uchwytywany w:

- a) wartości majątkowej organizacji – związanej z wyceną nakładów poniesionych w związku z zainicjowaniem i wdrożeniem działalności,
- b) wartości ekonomicznej – odnoszonej do omówionego zespołu korzyści, generowanego w związku z działalnością,
- c) wartości rynkowej – kształtowanej pod wpływem mechanizmów zawiadujących rynkiem na dzień wyceny.

Zmienność uwarunkowań funkcjonowania jednostki gospodarczej wpływa na zmianę jej wartości ekonomicznej, co oznacza, że parametr ten wymaga ustalenia

²⁹ *Leksykon zarządzania*, red. M. Romanowska, Warszawa 2004, s. 458.

³⁰ <https://pl.wikipedia.org/wiki/Przedsi%C4%99biorstwo> [dostęp: 25.03.2021].

³¹ A. Jaki, *Wycena...*, op. cit., s. 23.

³² E. Mączyńska, L. Pietrewicz, *Zarządzanie wartością przedsiębiorstw – aspekty własnościowe (wyniki badań)*, [w:] *Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa a struktura akcjonariatu*, pr. zb., Warszawa 2001, s. 20.

³³ B. Niedbała, *Controlling...*, op. cit., s. 247-248.

³⁴ A. Duliniec, *Finansowanie przedsiębiorstwa*, Warszawa 2007, s. 69.

odpowiedniego kierunku pomiaru i systematycznej aktualizacji uzyskiwanych wyników. Kryteria ustalania wartości przyjmować mogą zróżnicowany charakter, kreśląc wymiar i istotę wartości jako kategorii ekonomicznej, wyrastającej z koncepcji oszacowania, np.³⁵:

- 1) koncepcja swobody transakcji (teoria wyceny godziwej):
  - wartość godziwa;
- 2) koncepcja oczekiwanych korzyści ekonomicznych (teoria wyceny przychodowej):
  - wartość bieżąca,
  - wartość przychodowa;
- 3) koncepcja kosztów zastąpienia (kosztowe teorie wyceny):
  - wartość zastąpienia,
  - wartość odtworzenia;
- 4) koncepcja substytutu (rynkowa koncepcja wyceny):
  - wartość rynkowa,
  - wartość rezydualna,
  - wartość likwidacyjna.

Wartość ekonomiczna jest kategorią złożoną, zgłębianie definicji której stanowi przyczynek do precyzowania sposobów jej określania³⁶. W obszarze nauki o przedsiębiorstwie, najczęstszy kierunek pomiaru wiąże się z oceną efektów na działalności (ekonomika działalności) i wiązaniem ich z wartością przedsiębiorstwa (wartość ekonomiczna). W tym przypadku wartość przedsiębiorstwa utożsamiana jest ze skalą dochodu, jakiego przysparza ono na dzień oszacowania i jakiego oczekiwać można w przyszłości³⁷. Przedsiębiorstwo bowiem, w aktualnych realiach gospodarczych, kreuje szczególny wymiar procesu inwestycyjnego³⁸.

Podsumowanie

Termin „wartość” interpretować można wielopłaszczyznowo – bez względu na dziedzinę kreślącą wymiar analizy. Ustalanie istoty uchwytywanej wartości oraz kontekstu jej ekonomicznego osadzenia w procesach gospodarczych daje podstawę kreacji ustaleń w obszarze zapotrzebowanej treści ekonomicznej. Powyższe tło

---

³⁵ A. Karmańska, *Wartość ekonomiczna w systemie informacyjnym rachunkowości finansowej*, Warszawa 2009, s. 151-153.

³⁶ K. Fiedorowicz, J. Fiedorowicz, *Kształtowanie...*, op. cit., s. 154.

³⁷ *Determinanty i modele wartości przedsiębiorstwa*, red. W. Skoczylas, Warszawa 2007, s. 15.

³⁸ Ibidem.

uzasadnia potrzebę precyzyjnego określania wartości w procesach prowadzenia i oceny działań realizowanych w związku z prowadzoną działalnością, stanowi ona bowiem ważną kategorię rozpatrywaną z punktu widzenia poprawności realizacji procesów gospodarczych i funkcjonowania rynku. Wyjaśnianie istoty wartości identyfikowanej w sferze ekonomicznej jest więc działaniem ważnym i uzasadnionym.

Rozważania zgłębiające pojęcie „wartości” prowadzą do wniosku, że ekonomiczny wymiar wartości wiązać należy z aspektem korzyści uchwytywanych w pieniądzu bądź zdolnością do ich tworzenia w okresach przyszłych. Masymalizacja wartości – łączona ściśle ze stopą zwrotu na zainwestowanym kapitale – kreśli bowiem podstawowy cel gospodarowania i oddaje sens analizowanego pojęcia w wymiarze ekonomicznym.

Wątek kreacji pożytków ekonomicznych wymaga precyzyjnych ustaleń ich efektów, a sposób ustalania wyników na wartości (wartościowanie) przyjmować może różny wymiar, kreując złożoność uchwytywania wartości³⁹ w obrębie kategorii ekonomicznej.

Bibliografia

1. Chomać-Pierzecka E., *Kapitał wiedzy w kształtowaniu wartości współczesnych przedsiębiorstw*, Gorzów Wielkopolski 2020.
2. E. Chomać-Pierzecka, *Контролинг ценности*, „Globalisation the State and the Individual. International Scientific Journal, Free University of Varna” 2020, No 1(25).
3. *Podstawy zarządzania informacją*, red. J. Czekaj, Kraków 2012.
4. Dobija M., *Rachunkowość zarządcza i controlling*, Warszawa 2008.
5. Drenda L., *Teoria wartości, wartość teorii*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach” 2016, nr 259.
6. Duliniec A., *Finansowanie przedsiębiorstwa*, Warszawa 2007.
7. Gołaszewska M., *Fascynacja złem, Eseje z teorii wartości*, Warszawa 1994.
8. Fiedorowicz K., Fiedorowicz J., *Kształtowanie się kategorii wartości ekonomicznej*, „Administracja i Zarządzanie. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach” 2012, nr 95.
9. Jaki A., *Wycena przedsiębiorstwa. Przesłanki, procedury, metody*, Kraków 2006.
10. Karmańska A., *Wartość ekonomiczna w systemie informacyjnym rachunkowości finansowej*, Warszawa 2009.
11. Lewicka H., *Wartość jako kluczowe pojęcie w dziedzinie nauk ekonomicznych*, „Społeczeństwo i ekonomia” 2014, nr 2(2).
12. Łobocki M., *Wprowadzenie do metodologii badań pedagogicznych*, Warszawa 2009.
13. Mączyńska E., Pietrewicz L., *Zarządzanie wartością przedsiębiorstw – aspekty własnościowe (wyniki badań)*, „Zarządzanie Wartością Przedsiębiorstwa a Struktura Akcjonariatu”, pr. zb., Warszawa 2001.

³⁹ E. Chomać-Pierzecka, *Контролинг ценности*, „Globalisation the State and the Individual. International Scientific Journal, Free University of Varna” 2020, No. 1(25), s. 98.

14. Nadolna B., *Wpływ koncepcji wartości na pomiar wartości ekonomicznej w rachunkowości*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” 2011, nr 32 (625).
15. Niedbała B., *Controlling w przedsiębiorstwie zarządzanym przez projekty*, Kraków 2008.
16. *Leksykon zarządzania*, red. M. Romanowska, Warszawa 2004.
17. Sagan A., *Wartość dla klienta w układach rynkowych. Aspekty metodologiczne*, Kraków 2011.
18. *Determinanty i modele wartości przedsiębiorstwa*, red. W. Skoczylas, Warszawa 2007.
19. Stankiewicz W., *Historia myśli ekonomicznej*, Warszawa 2007.
20. Złocka A., *Czym jest wartość i jaką pełni rolę w życiu człowieka?*, „Publikacje edukacyjne” 2005/2006, nr 2142.
21. <https://encyklopedia.pwn.pl>.
22. <https://mfiles.pl>.
23. <https://pl.wikipedia.org>.
24. <http://www.publikacje.edu.pl>.

Value as an economic category in the light of the multidimensionality of the concept of value

Abstract

The ambiguity of statements may result in a wrong understanding of their content and incorrect decisions made on their basis. The Polish language uses a number of terms of ambiguous meaning, which determine the level of complication in interpreting and assessing the conveyed content. One of the notions included in this category is „value” – a term commonly used in everyday life, as well as extremely widely in the sphere of enterprise science. The dimension of capturing the value creates the essence of this term, constituting the basis of reference in the mechanisms of its determination. The above assumes particular significance in economic processes, where the process of valuation (pricing) arises directly from the essence of the object of reference and the purpose of measurement, the identification of which determines the content of the economic dimension of the „value” under consideration.

Economic value – like value in general, is a complex category. Deepening the content of this concept creates the basis for capturing and measuring the widely understood value (of resources, work, enterprise), hence „value” – including in particular „economic value” should be considered an important category from the point of view of the correctness of the course, and then the analysis of conducted economic processes. The problems of defining the concept of „value” inspired the author to write this article. The main purpose of this paper is to explore the meaning of the term „value” in the light of its ambiguity, with particular emphasis on the economic dimension of its consideration.

The study is based on a review and critical assessment of the available literature and studies, with conclusions.

Keywords: ambiguity of terms, value, economic value, enterprise value